

НАУКОВІ ДОПОВІДІ

Автухов Костянтин Анатолійович, доцент кафедри кримінології та КВПІ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Детальний аналіз існуючих напрацювань у сфері правового регулювання протидії корупції та критичне осмислення минулих прорахунків мають розглядатись як база для подальшого розвитку та удосконалення. Предметом розгляду в цій публікації є джерела антикорупційного законодавства, під яким за позицією Є. Харинної слід розуміти міжнародні, законодавчі, підзаконні, відомчі нормативно-правові акти чи їх окремі норми, якими встановлюються спеціальні положення щодо протидії корупції, визначається відповідальність за вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, регулюється діяльність державних органів чи їх спеціальних підрозділів, до компетенції яких входить запобігання і протидія корупції [1, с. 182].

Отже, основними джерелами антикорупційного законодавства визнаються:

- 1) міжнародні акти;
- 2) законодавчі акти;
- 3) підзаконні (відомчі) нормативно-правові акти.

1. Міжнародні правові акти мають виключно важливе значення для вітчизняної системи боротьби з корупцією, бо закріплюють передові світові стандарти у цій сфері. Серед них варто вказати Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти корупції, що була прийнята 31 жовтня 2003 р., Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією Ради Європи, прийняту 27 січня 1999 р., Цивільну конвенцію про боротьбу з корупцією, прийняту 4 листопада 1999 р. та інші документи.

2. До законодавчих актів, які містять норми щодо боротьби з корупцією, відносяться Конституція України та чинні національні закони. Особливе місце у цій структурі, безперечно, займає Конституція України, окремі норми якої встановлюють засади антикорупційної політики. В. В. Пахомов та О. С. Бондаренко до них відносять ст. 6 Конституції, яка визнає, що органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України, тобто виключає можливість будь-яких службових зловживань з боку суб'єктів владних повноважень. Окрім того, даний припис деталізується у ст. 19

Основного Закону, відповідно до якої органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Крім вище окреслених статей, антикорупційну заборону містить і ст. 126 Конституції, відповідно до якої вплив на суддю у будь-який, зокрема, корупційний спосіб забороняється [2, с. 50].

На сьогоднішній день в Україні напрацьовано досить значну кількість законів, які направлені на боротьбу з корупцією і це питання детальніше буде розкрито в наступному підрозділі.

3. Підзаконні (відомчі) нормативно-правові акти, хоча й мають нижчу юридичну силу, однак закладають базові підвалини для ефективної протидії корупції.

Поряд з основними, можна виділити й інші джерела антикорупційного законодавства, такі як правовий прецедент та правова доктрина, однак ми не будемо зупинятись на їх детальному розгляді. Вкажемо лише, що серед постанов пленуму Верховного Суду України можна навести наступні постанови: від 25 травня 1998 р. № 13; «Про практику розгляду судами справ про корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією», від 26 квітня 2002 р. № 5 «Про судову практику у справах про хабарництво»; від 26 грудня 2003 р. № 15 «Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень»; від 23 грудня 2005 р. № 13 «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями».

Щодо рішень Конституційного Суду України варто вказати наступні: рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20 грудня 2012 р. № 1-9/2012; рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 2 частини першої статті 7, пункту 2 розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 13 березня 2012 р. № 6-рп/2012; ухвала Конституційного Суду України про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзацу першого статті 4, абзацу першого 36 пункту 1, пункту 8 статті 4, частини четвертої статті 10, пунктів 8-10 частини першої статті 13, частини першої статті 14 Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 17 червня 2015 р. № 25-у/2015; ухвала Конституційного Суду України про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням

громадянина Саська Олександра Григоровича щодо офіційного тлумачення поняття «посадові та службові особи інших державних органів», яке міститься у підпункті «ж» пункту 1 частини першої статті 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 13 травня 2015 р. № 18-у/2015.

Список використаних джерел

1. Харина Є. Я. Нормативно-правове регулювання у сфері запобігання корупції в Україні // Наук. вісн. Міжнар. гуманітар. ун-ту. Серія «Юриспруденція». 2014. № 10. С. 181-184.

2. Пахомов В. В., Бондаренко О. С. Класифікація джерел антикорупційного права України. ***Правові горизонти***. 2017. № 3 (10). С. 47-53.

Азаров Юрій Іванович, професор кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕТЕКТИВА НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Корупція, як соціальне явище, супроводжує людство з прадавніх часів, властива будь-якому суспільству, будь-якій державі, жодна країна світу дотепер не може оголосити себе вільною від неї.

Сучасний стан історичного розвитку нашої держави характеризується тим, що розв'язання проблеми корупції є одним із пріоритетів для українського суспільства. Корупція в Україні викликає особливе занепокоєння у громадян, що свідчить про відсутність дієвих реформ у сфері протидії корупції та неефективною діяльністю органів правопорядку щодо виявлення корупційних правопорушень та притягнення винуватців до відповідальності.

На жаль, маємо визнати й незадовільне виконання Україною міжнародних зобов'язань щодо запровадження антикорупційних стандартів, які містять ключові рекомендації, пов'язані з утворенням антикорупційних інституцій, проведенням реформ прокуратури, державної служби, судової гілки влади, створенням системи контролю щодо запобігання конфлікту інтересів та доброчесності активів посадовців тощо.

У сфері реалізації державної антикорупційної політики важливе місце належить удосконаленню законодавчої бази.

Слід зазначити, що станом нагепер в Україні не бракує національних програм по боротьбі з корупцією. Останнім часом прийнято низку законів, які покликані удосконалити механізм подолання цього ганебного явища: Закони України від 14 жовтня 2014 року «Про засади державної антикорупційної політики в Україні»